

Dworzec Gołonóg
ФЕЦАЯ СО СТОРОНЫ ПУТЯ

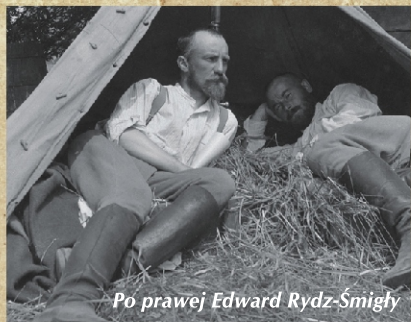
Ciekawostki historyczne

Dworce dąbrowskie zapewne doczekają się remontu, nie każdy jednak wie, że dworzec w Gołonogu był pierwotnie projektowany jako stacja Dąbrowa. Świadczy o tym oryginalny plan architektoniczny zachowany w archiwum w Warszawie. Natomiast bliźniaczy budynek dworca z centrum Dąbrowy znajduje się na stacji Myszków. [AR]

Jan Ziemia z wykształcenia matematyk poświęcił się jednak badaniom historii naszego regionu. Działalność pedagogiczno-wychowawczą związał na stałe ze „Sztygarką”. Od 1957 r. współpracował ze Śląskim Instytutem Naukowym w Katowicach. Opublikował m.in. prace takie jak: „Biedaszyby Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego”, „Po obu stronach Brynicy” czy „Stromą na dół drabiną”. Jedną z ulic w kolonii Staszic nosi jego imię, a na wschodniej ścianie budynku Muzeum Miejskiego zamontowano tablicę pamiątkową jemu poświęconą. [AR]

Jan Ziemia

Po prawej Edward Rydz-Śmigły

Zygmunt Bąbczyński – niezwykle dąbrowianin, urodził się w Dąbrowie w roku 1895. W 1914 roku zaciągnął się do Legionów Józefa Piłsudskiego. Wraz z I Brygadą Legionów Polskich przeszedł cały szlak bojowy. Od wczesnej młodości zafascynowany fotografią, wziął ze sobą aparat fotograficzny, którym dokumentował życie legionowe jako wojenny fotoreporter. Odnajdujemy na nich bez trudu postaci: Józefa Piłsudskiego czy Edwarda Rydza-Śmigłego. Obecnie fotografie te są w Muzeum Miejskim „Sztygarka”. [AR]

Arkadiusz Rybak
arybak@muzeum-dabrowa.pl

Zapraszamy na konferencję „Górnictwo i hutnictwo kruszcowe w badaniach interdyscyplinarnych” – 4 października 2016 r. Konferencja odbędzie się w sali sesyjnej Urzędu Miasta oraz w siedzibie Muzeum. Głos zabiorą specjaliści od geologii, archeologii i historii z Uniwersytetu Śląskiego oraz goście z Uniwersytetu w Sztokholmie. Zaprosiliśmy m.in. prof. UŚ dr. hab. Jerzego Cabałę „Srebro ołów i cynk na tle budowy geologicznej Dąbrowy Górniczej i okolic”, Józefa Niewdanę „Przewodnik po śladach i zabytkach dawnego górnictwa i hutnictwa rud w gminach Bolesław i Klucze” oraz dr. hab. Piotra Boronia „Lokalizacja dawnego wydobycia rud metali na terenie Górnego Śląska i Zagłębia w świetle pruskich map górniczych z przełomu XVIII i XIX wieku”.

Cały program stronie internetowej www.muzeum-dabrowa.pl

Wydawca
Dąbrowskiego
Kuriera Muzealnego:
Muzeum Miejskie
„Sztygarka”
sekretariat@muzeum-dabrowa.pl

Redaktor:
Arkadiusz Rybak
arybak@muzeum-dabrowa.pl

Autorzy:
Arkadiusz Rybak

Opracowanie graficzne:
Elżbieta Jankowska

Ilustracje:
archiwum Muzeum

Dąbrowski Kurier Muzealny

Nr 8/2016

Wejście do huty cynku Konstanty 1906 r. widoczne od strony obecnej ul. Królowej Jadwigi

Huta cynku Konstanty została założona w 1816 roku i działała do II wojny światowej. Wytapiano tu cynk z rudy pochodzącej m.in. z kopalń w Strzemieszycach Małych. Wytopiony cynk przewożono do walcowni w Sławkowie, gdzie poddawano go dalszej obróbce. Huta była

początkowo własnością państwową, a następnie od 1897 roku Towarzystwa Francusko-Rosyjskiego i Franko-Polskiego. Zajmowała teren obecnego osiedla Adamieckiego. Jej zabudowania zostały wyburzone w latach 60. XX wieku.

Szanowny Czytelniku!

Za nami okres wakacyjny, chociaż wrzesień zaskakuje temperaturami. Zapraszamy zatem do lektury kolejnego numeru Kuriera, w którym proponujemy tekst o fabryce Defum. Teren zakładu stał się własnością miasta. Jest położony w ścisłym centrum Dąbrowy Górniczej i warto go zagospodarować z myślą o mieszkańcach. Część fabryki można już oglądać, reszta będzie przechodzić wieloletnią rewitalizację. Mamy nadzieję, że wspaniałe fasady hal fabrycznych odzyskają dawny blask.

Życzymy miłej lektury

Arkadiusz Rybak
Dyrektor
Muzeum Miejskiego
„SztYGarka”

Sylwia Winiarek
Rzecznik Prasowy
Biuro Komunikacji
ArcelorMittal Poland

Arkadiusz Rybak
arybak@muzeum-dabrowa.pl

Ostatnia Kopalnia w Zagłębiu Dąbrowskim

Kopalnia Ćwiczebna zlokalizowana jest w południowo-wschodniej części obszaru górniczego dawnej kopalni węgla „Paryż”, w sąsiedztwie ulic Górniczej i Legionów Polskich w Dąbrowie Górniczej. Udostępniono tu dwa pokłady węgla kamiennego. W wyrobiskach zaprezentowane są także maszyny i urządzenia służące do urabiania i transportu węgla, takie jak kombajn węglowy, przenośniki i wozy kopalniane. Budowa kopalni została rozpoczęta w kwietniu 1927 roku. W latach 1958–1961 wydrążono wyrobiska pochyłe (upadowa I zwana też „kamienną” i upadowa II „południowa”), a także wyrobisko poziome, łączące upadowe. Łączna długość nowo powstałych wyrobisk wynosiła około 100 m, przy różnicy poziomów 14,5 m. W latach późniejszych (do 1966 roku) przeprowadzono prace górnicze polegające na zwiększeniu liczby wyrobisk. Wykonano między innymi chodnik ścianowy, podścianowy, szkoleniowy i wodny. Łączna długość nowo powstałych wyrobisk wyniosła około 180 m. Zajęcia praktyczne uczniów szkół górniczych były realizowane w Kopalni Ćwiczebnej do 1994 roku, a obecnie jest to obiekt turystyczny wpisany na Szlak Zabytków Techniki Województwa Śląskiego.

Kopalnia Ćwiczebna 1929 r.

Fabryka Pełna Życia w dawnym Defum

Obecnie trwają prace konsultacyjne nad zagospodarowaniem terenów byłego Defum. Obszar w centrum miasta ma służyć mieszkańcom, dlatego warto przyjrzeć się historii tutejszego zakładu.

Zakład ten został założony na bazie warsztatu kowalско-ślusarskiego w latach 70. XIX wieku. Został następnie wykupiony przez Emila Škodę z Pilzna jako „Dąbrowska Fabryka Maszyn E. Škoda”.

W 1897 roku sosnowieccy przemysłowcy przekształcają ją w „Towarzystwo Akcyjne Zakładów Kotlarskich i Mechanicznych FITZNER i GAMPER”.

Dąbrowski i sosnowiecki zakład Fitznera i Gampera produkował kotły parowe (m.in. na zamówienie dworu cesarskiego w Petersburgu), podgrzewacze wody, aparaty do oczyszczania wody, przewody rurowe i inne elementy budowlane. Zakład zajmował się budową wieży wyciągowych dla kopalń, maszyn dla cukrowni, papierni, gorzelnii i fabryk chemicznych. Od 1928 roku fabryka weszła w skład spółki pod nazwą „Zjednoczone Fabryki Maszyn, Kotłów i Wagonów L. Zieleniewski i Fitzner-Gamer S.A.”.

W 1949 roku zakład został upaństwowiony, a w 1959 roku otrzymał nazwę Dąbrowska Fabryka Obrabiarek DEFUM. Od 1964 roku, w miejsce przestarzałych modeli obrabiarek CWC i HWC, podjęto produkcję nowszych technologicznie obrabiarek WFA-80 i WFA-100. W 1966 roku zakład pozyskał pokaźne środki finansowe, dzięki którym wybudowano nową halę montażową wraz z zapleczem socjalnym, a w latach 1969–71, nowoczesny biurowiec wraz z pomieszczeniami dla biura konstrukcyjnego. Przebudowano też główną halę produkcyjną. Od 1970 roku „Dąbrowska Fabryka Obrabiarek” została włączona do „Kombinatu Obrabiarek Ciężkich” „PONAR-PORUM” w Porębie koło Zawiercia.

Dąbrowska Fabryka produkowała tokarki karuzelowe oraz wiertarko-frezarki. Obrabiarki z Dąbrowy były eksportowane do wielu krajów świata, między innymi na bardzo wymagające rynki w USA, Anglii, Niemiec i Japonii oraz do Norwegii, Holandii, Iranu, Jordanii, Jemenu i Brazylii.

Fitzner Gamper w latach dwudziestych XX wieku